

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОСОФИИ И СОЦИАЛЬНЫХ НАУК
Кафедра психологии**

КОНОВАЛОВА
Ксения Сергеевна

**ВЗАИМОСВЯЗЬ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ И СТИЛЯ
СОВЛАДАЮЩЕГО ПОВЕДЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ ДЕТЕЙ С
АУТИЗМОМ**

Реферат дипломной работы

Научный руководитель:
кандидат психологических
наук, доцент Т.И. Сеница

Минск, 2017

РЕФЕРАТ ДИПЛОМНОЙ РАБОТЫ

Объём дипломной работы составляет 56 страниц и включает 9 таблиц, 3 приложения и 53 использованных источника.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: СОВЛАДАЮЩЕЕ ПОВЕДЕНИЕ, СТРАТЕГИИ СОВЛАДАНИЯ, ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТАЦИИ, ДЕТСКО-РОДИТЕЛЬСКИЕ ОТНОШЕНИЯ, РОДИТЕЛИ ДЕТЕЙ С АУТИЗМОМ.

Объект исследования: взаимосвязь ценностных ориентаций и стиля совладающего поведения.

Предмет исследования: взаимосвязь ценностных ориентаций и стиля совладающего поведения родителей детей с аутизмом.

Цель исследования: охарактеризовать ценностные ориентации, стили совладающего поведения и их взаимосвязь у родителей детей с аутизмом.

Методы исследования: сравнительный анализ литературных источников, опрос (опросник «Копинг-поведение в стрессовых ситуациях» С. Нормана, Д. Эндлера, Д. Джеймса (в адаптации Т.Л. Крюковой), опросник взаимодействия родителя с ребенком (ВРР) М. И. Марковской, опросник терминальных ценностей (ОТЕЦ) И.Г. Сенина), статистические методы (критерий Колмогорова-Смирнова, критерий U-Манна-Уитни для независимых выборок, коэффициент корреляции r-Спирмена).

Результаты эмпирического исследования показали, что родители детей с аутизмом склонны проявлять большей контроль и предъявлять больше требований к ребенку, т.к ему необходимо больше внимания и вмешательства со стороны взрослого, чем нормально развивающемуся сверстнику. Удовлетворенность отношениями с ребенком у родителей детей с аутизмом ниже, чем у родителей нормально развивающихся детей. В ходе исследования стили совладающего поведения были получены статистически значимые различия по следующим шкалам: «Копинг, ориентированный на избегание» и «Социальное отвлечение». Родители нормально развивающихся детей чаще прибегают к копингу, ориентированному на избегание. Однако, шкала социального отвлечения выше у родителей детей с аутизмом. В ходе исследования ценностных ориентаций были получены статистически значимые различия по следующим шкалам: «Высокое материальное положение», «Активные социальные контакты», «Сохранение собственной индивидуальности», «Профессиональная жизнь», «Общественная жизнь», «Семейная жизнь», «Увлечения». Данные по шкале «Семейная жизнь» высокие у обеих групп, однако средние значения выше у родителей детей с аутизмом. При изучении взаимосвязи стилей совладающего поведения и ценностных ориентаций было отмечено, что у родителей нормально развивающихся детей не наблюдается выраженной связи копинга, ориентированного на проблемы, и сферы семейной жизни. У родителей детей

с аутизмом данная корреляция выражена, т.к. они привыкли к постоянным трудностям в семейной сфере и больше направлены на поиск решения проблем в данной сфере.

Таким образом, наше исследование показало роль ценностных ориентаций личности при выборе стиля совладающего поведения, а также роль ценностных ориентаций во взаимоотношениях родителя и ребенка. Результаты, полученные в ходе исследования, могут применяться при консультировании семей, воспитывающей детей с аутизмом, в решении задач по оптимизации детско-родительских отношений и коррекции нарушений в них.

РЭФЕРАТ ДЫПЛОМНАЙ РАБОТЫ

Аб'ём дыпломнай работы складае 56 старонак і ўключае 9 табліц, 3 прыкладанні і 53 выкарыстаных крыніц.

КЛЮЧАВЫЯ СЛОВЫ: САЎЛАДАЮЧЫЯ ПАВОДЗІНЫ; СТРАТЭГІІ САЎЛАДАННЯ; КАШТОЎНАСНЫЕ АРЫЕНТАЦЫІ; ДЗІЦЯЧА-БАЦЬКОЎСКІЯ АДНОСІНЫ, БАЦЬКІ ДЗЯЦЕЙ З АЎТЫЗМАМ.

Аб'ект даследвання: ўзаемасувязь каштоўнасных арыентацый і стратэгіі саўладання.

Прадмет даследвання: ўзаемасувязь каштоўнасных арыентацый і стратэгіі саўладання бацькоў дзяцей з аўтызмам.

Цэль даследвання: ахарактарызаваць каштоўнасныя арыентацыі, стратэгіі саўладання і іх ўзаемасувязь ў бацькоў дзяцей з аўтызмам.

Метады даследвання: параўнальны аналіз літаратурных крыніц, апытанне (апытальнік «Копінг-паводзіны ў стрэсавых сітуацыя» С. Нормана, Д. Эндлер, Д. Джэймса (у адаптацыі Т.Л. Крюкавой), апытальнік ўзаемадзеяння бацькоў з дзіцем (BPP) М. І. Маркоўскай, апытальнік тэрмінальных каштоўнасцяў (ОТЕЦ) І.Г. Сеніна), статыстычныя метады (крытэрыі Калмагорава-Смірнова, крытэрыі U-Манна-Уітні для незалежных выбарак, каэфіцыент карэляцыі r-Спірмена).

Вынікі эмпірычнага даследавання паказалі, што бацькі дзяцей з аўтызмам схільны праяўляць большай кантроль і прад'яўляць больш патрабаванняў да дзіцяці, таму што яму неабходна больш увагі і ўмяшання з боку дарослага, чым звычайнаму равесніку. Задаволенасць адносінамі з дзіцем у бацькоў дзяцей з аўтызмам ніжэй, чым у бацькоў звычайных дзяцей, бо бацькі не маюць эфектыўнага ўзаемадзеяння з дзіцем, а інфармацыя, якая трансліруецца імі, ўспрымаецца дрэнна, і як следства не засвойваецца. У ходзе даследавання стратэгіі саўладання былі атрыманы статыстычна значныя адрозненні па наступных шкалах: «Копінг, арыентаваны на пазбяганне» і «Сацыяльнае адцягненне». Бацькі звычайных дзяцей часцей звяртаюцца да копіngu, арыентаванаму на пазбяганне. Аднак, шкала сацыяльнага адцягнення вышэй у бацькоў дзяцей з аўтызмам. У ходзе даследавання каштоўнасных арыентацый былі атрыманы статыстычна значныя адрозненні па наступных шкалах: «Высокае матэрыяльнае становішча», «Актыўныя сацыяльныя кантакты», «Захаваўне уласнай індывідуальнасці», «Прафесійнае жыццё», «Грамадскае жыццё», «Сямейнае жыццё», «Захапленні». Даныя па шкале "Сямейнае жыццё» высокія у абедзвюх груп, аднак сярэдняе значэнне вышэй у бацькоў дзяцей з аўтызмам. Пры вывучэнні ўзаемасувязі стратэгіі саўладання і каштоўнасных арыентацый было адзначана, што ў бацькоў звычайных дзяцей не назіраецца выяўленай сувязі копіnga, арыентаванага на праблемы, і сферы сямейнага жыцця. У бацькоў дзяцей з аўтызмам дадзеная

карэляцыі выказана, бо яны прывыклі да пастаянных цяжкасцяў ў сямейнай сферы і больш накіраваны на пошук рашэння праблем у гэтай сферы.

Такім чынам, наша даследаванне паказала ролю каштоўнасных арыентацый асобы пры выбары стратэгіі саўладання, а таксама ролю каштоўнасных арыентацый ва ўзаемаадносінах бацькоў і дзіцяці. Вынікі, атрыманыя ў ходзе даследавання, могуць прымяняцца пры кансультаванні сямей, якія выходзяць дзяцей з аўтызмам, у вырашэнні задач па аптымізацыі дзіцяча-бацькоўскіх адносін і карэкцыі парушэнняў у іх.

GRADUATE THESIS SUMMARY

This thesis consists of 56 pages and includes 9 tables, 3 appendixes and 53 sources.

KEYWORDS: COPING BEHAVIOR, COPING STRATEGIES, VALUE ORIENTATIONS, PARENT-CHILD RELATIONSHIPS, PARENTS OF CHILDREN WITH AUTISM.

Object of research: interaction between value orientations and coping strategies. Subject of research: interaction between value orientations and coping strategies of parents of children with autism. Aim of research: to characterize value orientations, coping strategies and the interaction between it of parents of children with autism.

Research methods: comparative analysis of the literary source, questioning (questionnaire "Coping behavior in stressful situation" S. Norman, D. Endler, James D. (adaptation T.L. Krukova), the questionnaire of relationship between parents and child M.I. Markovskaya, questionnaire of terminal values I.G. Senin), statistic methods (the Kolmogorov-Smirnov test, the Mann–Whitney U test for independent samples, r-Spearman correlation coefficient).

The results of empirical studies have shown that parents of children with autism tend to be more control and impose high demands for the child, because he needs more attention and intervention by the adult than normally developing child. Satisfaction in the relationship with child of parents of children with autism is lower than parents of normally developing children, because parents do not have effective interaction with the child. The study of coping style showed statistically significant differences in the following scales: "Coping focused on avoiding" and "Social distraction." Parents of normally developing children often use avoidance-oriented coping. However, social distractions scale is higher in parents of children with autism. The study of value orientations showed statistically significant differences in the following scales: "High financial position", "Active social contacts", "Preservation of individuality", "Professional life", "Social Life," "Family Life", "Hobby". The results of the scale "Family life" are high in both groups, but the mean value is higher among parents of children with autism. In studying the interaction between coping styles and values, it was noted that there is not interaction between coping focused on the problem and the scope of family life of parents of normally developing children. Parents of children with autism have this correlation, as they are accustomed to constant difficulties in the family sphere and more focused on finding solutions to problems in this area.

Thus our study showed the role of value orientations when person choose a style of coping, as well as the role of value orientations in the parent-child relationship. The results of the study can be used in counseling families with children with autism.